

Juryrapport

Jan Brouwer Scriptieprijs 2018 – Geschiedenis

Rients Verschoor (Rijksuniversiteit Groningen)

The abolition of Italian democracy: a rhetorical discourse analysis of the design and adoption of two fascist laws in Italy

Met veel genoegen heeft de jury Rients Verschoor voorgedragen als laureaat voor de Jan Brouwer scriptieprijs in de discipline 'Geschiedenis'. De keuze was niet gemakkelijk. Vijftien scripties waren aan de jury voorgelegd en die waren natuurlijk niet voor niets door de betreffende docenten geselecteerd: het betrof zonder uitzondering scripties van formaat. De jury wil dan ook alle docenten bedanken en de studenten complimenteren die deze scripties hebben voorgelegd. De jury heeft met vreugde geconstateerd wat een voortreffelijk werk er uit onze geschiedenis-opleidingen voortkomt. Maar er kan er maar één de beste zijn en dat was naar onze mening de scriptie van Rients Verschoor. U zult straks van hemzelf meer horen over de inhoud van zijn onderzoek; nu wil ik graag kort uiteenzetten waarom wij zijn scriptie zo uitstekend vinden.

De machtsovername in Italië door de fascistische leider Benito Mussolini in de jaren '20 van de vorige eeuw is een veel bestudeerd proces. Een cruciale rol speelde een serie wetten, de zgn. *Leggi Fascistissime*, waarmee Mussolini de beperkingen, die de Italiaanse grondwet stelde aan de absolute macht, in feite terzijde kon schuiven. Maar waarom deze wetten werden opgesteld en waarom de Italiaanse Kamer van Afgevaardigden en de Senaat de wetten aannamen, op een moment dat Mussolini er eigenlijk vrij zwak voorstond, is eigenlijk nooit helemaal opgehelderd. Dit is de vraag die Rients zich heeft gesteld en die hij met grote kennis van zaken en overtuigend heeft beantwoord. Hij heeft eerst haarscherp geanalyseerd hoe historici voor hem Mussolini's machtsovername hebben geïnterpreteerd en daarbij vastgesteld waarom geen van deze historiografische tradities een bevredigend antwoord op de vraag naar deze wetgeving heeft kunnen geven. Zijn eigen antwoord heeft hij opgebouwd op basis van twee elementen. Ten eerste heeft hij diepgaand archiefonderzoek verricht, dat mogelijk was dankzij zijn uitstekende kennis van het Italiaans. Hij heeft hierbij tot nu toe onderbelichte documenten gevonden, die cruciale informatie bevatten over deze wetten en hun aanvaarding door de volksvertegenwoordiging. Het tweede element heeft hij ontwikkeld op grond van zijn conclusies waarom eerdere historici dit wetgevingsproces niet bevredigend hadden kunnen verklaren. Zij hadden onderschat hoezeer de Italiaanse volksvertegenwoordiging zich had laten manipuleren in hun beoordeling van wat er gaande was. Rients beargumenteert dat deze wetgeving een succes kon worden voor de fascistten door de uiterst geraffineerde retorische kracht waarmee deze wetten geformuleerd waren en verdedigd werden in de beide Kamers. Om deze retorische kracht te benoemen en te traceren in de betrokken documenten heeft Rients inzichten gebruikt uit een andere discipline, namelijk de retorische theorie, die een deel is van zowel de filosofie als de taalkunde. Door heel precies de retorische strategie van deze wetten en hun verdediging te analyseren heeft Rients overtuigend laten zien waarom en hoe de volksvertegenwoordiging werd overgehaald wetten te accepteren die zij anders waarschijnlijk zouden hebben afgewezen.

De masterthesis van Rients Verschoor is een indrukwekkend werkstuk van grote wetenschappelijke kwaliteit en originaliteit. Rients heeft zich bekwaamd in het Italiaans en zich de methodiek van een andere discipline eigen gemaakt om een belangrijke historische

vraag helder en overtuigend te beantwoorden. Bovendien getuigt zijn scriptie van groot enthousiasme en engagement; de lezer voelt hoezeer de kwestie Rients ter harte gaat maar raakt ook zelf overtuigd van het belang ervan. Het is, kortom, een prachtig stuk wetenschappelijk, historisch werk, dat deze prijs ten volle verdient. Daar komt bij dat dit onderzoek van grote actuele betekenis is. We hoeven niet ver te zoeken om te zien wat retorische manipulatie in de politieke wereld kan uitrichten, zowel in het openbare debat als in de volksvertegenwoordiging. Het onderzoek van Rients Verschoor opent de ogen voor de manieren waarop dit gebeurt en voor de mogelijke gevolgen. Ook dat is een grote verdienste.

*Prof. dr. J.H. (Josine) Blok, hoogleraar geschiedenis van de oudheid en antieke cultuur
Universiteit Utrecht*

*Prof. dr. M.L.J.C. (Marlou) Schrover, hoogleraar migratie geschiedenis met speciale aandacht
voor gender klasse en etniciteit Universiteit Leiden*

De jury vergaderde op 12 februari 2018 onder leiding van Mr. E.H. Huisman, directeur KHMW, in de aanwezigheid van Prof. mr. A. Soeteman, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW en Drs. S. van Manen, secretaris.